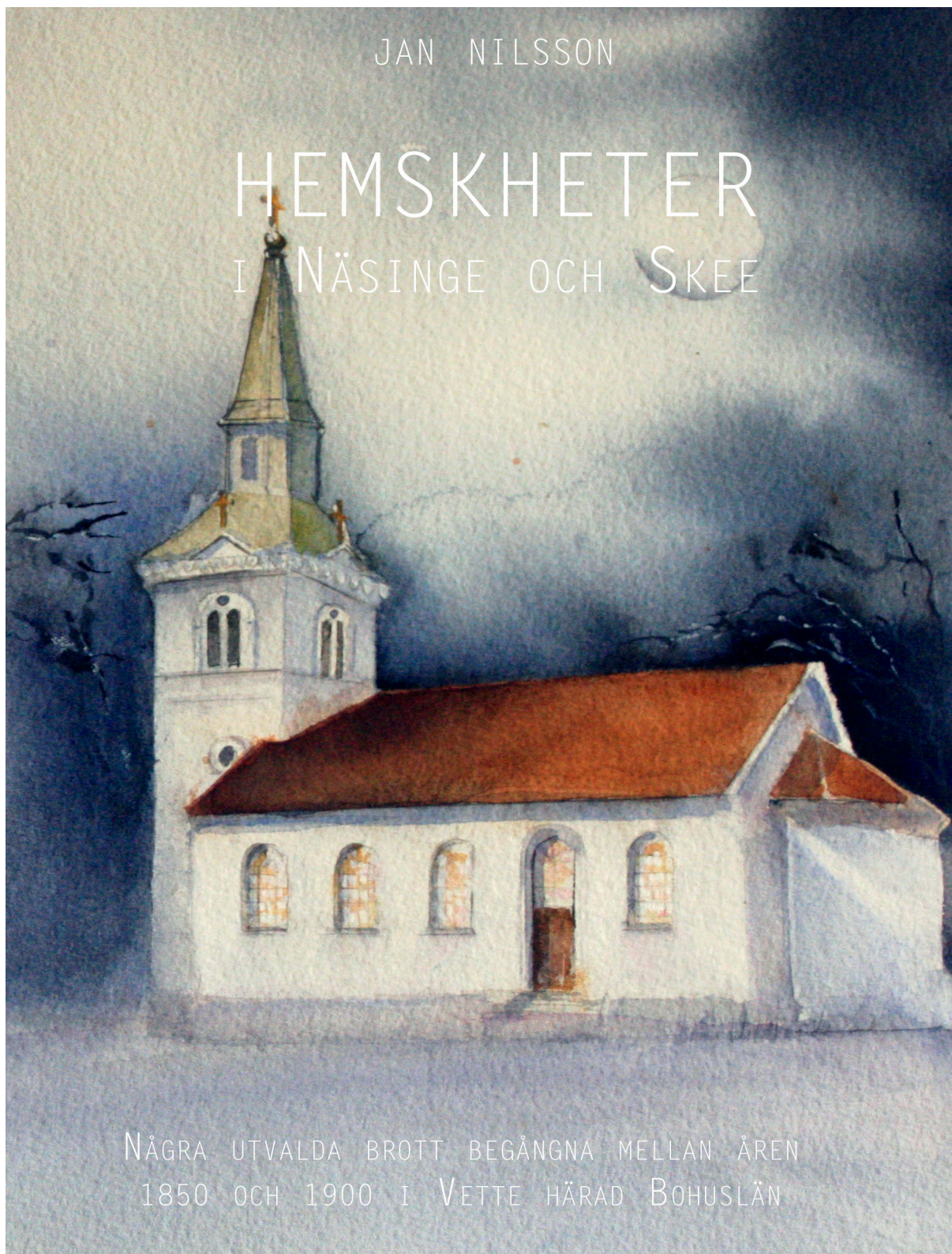

KÄLLMATERIAL

JAN NILSSON

HEMSKHETER

I NÄSINGE OCH SKEE

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900 I VETTE HÄRAD BOHUSLÄN

12. ÖFVERDÅDIGT KÖRANDE
BEGÅNGET: 1880
GÄRNINGSMAN: OLAUS MATTISSON, MASSLEBERG

Utdrag ur domboken från Vette Häradsrätt.
Innehåller alla ingående handlingar i aktuellt mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget Arkiv Digital, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på Arkiv Digitals hemsida.

Jan Nilsson

v281425.b5130

1880 den 10 Oktober

No 61

Krlmn F N Lundgren har å tjenstens vägnar till tinget utfärdat en så lydanade stämning:

“Hemmansegaren Olaus

Litt C

v281425.b5090

No 61 Litt C

Hemmansegaren Olaus Mattisson i Massleberg warder härmed kallad och stämd att sig vid laga påföljd infinna å nästa med Wette härads instundanade Hötting, hvilket börjar å tingsstället i Strömstad den 29 instundanade September kl 10 fm i påstående att lagligen ansvara för det han under sistlidne Juli månad å allmänn väg omkullkört sjökaptanen O Åsberg i Strömstad så att han deraf lidit och framdeles får lida mehn, äfvensom att ansvara för fylleri och dessutom ersätta Åsberg för sveda och värk, läkarelön samt bristande arbetsförmåga. Strömstad, i Wette härads Kronolänsmanskontor, den 24 Augusti 1880

F N Lundgren

Vid upprop af detta mål tillstädekommer i åklagarens närvaro sdn personligen samt såsom målsegare Sjökaptenen L O Åsberg i Strömstad, hvilken förklarar sig hafva angifvit sdn till ifrågavarande åtal.

Åsberg berättar, att han den 23 sistlidne Juli på eftermiddagen begaf sig härifrån staden på väg till Blomsholm, åkande i en hästkärra efter en häst. Då han hunnit utom staden, såg han sdn och en annan person åka ett stycke framför sig, och som dessa personer körde mycket ostadigt, än i starkare fart, än i gående. saktade Åsberg farten för att icke hinna opp sdn. Då de tillryggalagdt ungefär 3/8 mil, körde sdn emellertid i oafbrutet gående, så att Åsberg upphann honom; och som sdn höll sitt åkdon vid ena sidan af vägen, liksom lemnande denna öppen för Åsberg, lät denne sin körsven i vanlig lunk köra förbi sdn. Detta hade emellertid knappt skett, förr än sdn i häftigaste fart kör emot Åsbergs åkdon, så att detta fastnade i sdns kärra, hvarefter åkdonen släpades ett stycke vid sidan af hvarandra, till dess Åsbergs kärra med häst slogos omkull på vägen. I fallet skadade Åsberg sig mycket illa och bröt venstra armen ur led samt fick sina kläder förstörda, då han icke kunde resa sig upp utan måste, liggande, släpa sig fram på marken. För att skydda sig mot solsken och damm höll Åsberg en paraply öfver sig och kunde i följd häraf icke så noga iakttaga, huru det tillgick, då sdn körde emot Åsbergs åkdon, men Åsberg såg, att vägen vid den sidan, sdn skulle köra förbi, var tillräckligt bred härför, så att Åsberg är öfvertygad, att sdn med fullt uppsåt körde omkull honom, helst Åsberg har sig bekant, att sdn flera gånger förut, ehuru icke med så olycklig utgång, i straffbart öfverdåd kört omkull resande, till hvilka sdn måst utgifva skadestånd för att undgå vidare straff. Åsberg inlemnar dels ett läkarebevis dels en räkning på fordrad ersättning för honom tillfogad skada, hvilka handlingar hafva följande lydelse:

“Att Kaptenen L O

Litt D

v281425.b5100

No 61 Litt D

Att Kapten L O Åsberg den 23 sistlidne Juli genom kullkörning på landsvägen mellan Strömstad och Blomsholm fick venstra armen ur led (luxatio humeri) samt att ännu en

minskad rörlighet förefinnes i denna arm och ovisst är om den någonsin mer blir fullkomligt återställd, varder på aflagd embetsed intygadt

Strömstad den 24 Sept 1880

G Runström

Stadsläkare

“Räkning å den kostnad

Litt E

81425.b5110

No 61 Litt E

Räkning

Å den kostnad och förlust som tillskyndats undertecknad genom Olaus Mattisson i Massleberg tillgörande att den 23 sistlidne Juli köra omkull det åkdon hvare jag färdades på allmänna landsvägen emellan Strömstad och Blomsholm och hvaraf den skada uppkom som under åtalets behandling vid Wätte Häradsrätt framhållits och hvar i allt jag nu yrkar att af Olaus Mattisson tilldömas full godtgörelse.

Läkare och medicin	Kr	75.”
för massage hos Kommissarie Bergman	,	17,50
Gyttjebad, ord af Läkare	,	22.”
Hatt och kläder skadade vid tillfället	,	20.”
37 dagars overksamhet, med däraf härledd förlorad arbetstid á 5 Kr		185.”
för en ovanli svår sveda och värk som ännu till en del fortfar, fordras		400.”
	Kronor	719,50 öre

Dessutom och då jag för af och påklädning behöfver ännu persons hjälp och läkarens utlåtande visar att detta förhållande kommer att fortfara under tid som nu ej kan bestämmas fordras 50 Kronor i månaden tills jag blir fullt återställd.

Strömstad 28 September 1880

L O Åsberg

Efter uppläsande häraf yttrar Åsberg, att ett bifall till förestående fordringsanspråk icke på långt när ersätter honom allt det lidande och den förlust, han genom åtalde brottet lidit. Åsberg har sedan dess inte haft en lugn natt, emedan han stundligen måste stiga upp för att leda armen och dymedelst stilla en plågsam värk. För att icke allt för mycket försvåra sdn oskyldiga familjs utkomst, har Åsberg sålunda i möjligaste måtto inskränkt sitt fordringsanspråk, som han dock förbehåller sig att i fall af befogenhet få utvidga, helst han möjligen nödgas företaga en kostbar utrikes resa för att underlätta sitt återställande. Emellertid yrkar Åsberg, att sdn måtte åläggas det för brottet stadgade svåraste frihetsstraff.

Sdn uppgifver, att han den 23 sistlidne Juli besökte Strömstad, der han öfverlastade sig af starka drycker i så hög grad, att han icke visste, hvad han företog sig, och i detta redlösa tillstånd begaf han sig på hemvägen med Olaus Gustafsson under Massleberg i saällskap. Han kom till sitt hem klockan 1/2 5 em. Om han under hemvägen kört omkull målsegaren, på sätt denne berättat, har han ingen reda på, enär han, som sagdt, den eftermiddagen

saknade allt medvetande till följd af sitt öfverlastade tillstånd, men ett par dagar efteråt talade bemålde Olaus Gustafsson om för honom, att han på hemvägen kört emot en åkande. Sdn förnekar, att han med uppsåt kört omkull målsegaren och bestrider fördens skull jemväl stämmningspåståendena.

Åkl anhåller om vittnesförhör med Olaus Gustafsson under Massleberg, Torparen Johan Olausson i Bäckén under Blomsholm och Pigan Olena Jakobsdotter derstädes, hvilka alla äro vid Rätten närvarande; Och som något jäf mot vittnena icke förekommer, få de framstå och aflägga vtsed, på hvilken de efter varningar för dess missbruk, höras i sender, dervid de berätta:

1. Olaus Gustafsson: att vt ifrågavarande dag den 23 sistlidne Juli besökte Strömstad samt aftalade med sdn, som var i mycket öfverlastadt tillstånd, att sdn skulle få åka med honom hem. Då hemresa skulle anträdas, hade sdn sjelf ombestyr, att hans häst blifvit förspänd, ty vt fann honom färdig till afresan i Handlanden Sylvanders inkörspört. Sdn körde sjelf sin häst och gjorde detta utan hinder af sin rusighet, men han körde mycket överdådigt, ibland mycket fort, ibland åter i gående. Sedan de kommit ut på landsvägen, varseblefvo de, att målsegaren kom åkande efter dem, och då denne slutligen hann upp dem, höll sdn på vts uppmaning intill den venstra vägkanten för att låta målsegaren köra förbi. Då denne nu i fort traf åkte fram förbi sdn, blef den senares häst uppeggad och ifrig, och som sdn försummade att hålla hästen tillbaka, hade målsegaren icke hunnit köra mera än fem eller sex alnar fram om sdn, förr än dennes häst sprang fram i bredd med målsegarens. Vägen var på detta ställe icke tillräckligt bred, hvadan kärrorna stötte ihop och fattade tag i hvarandra, men skildes snart igen, då vt iakttog, att målsegarens häst slogs omkull på vägen, hvaremot vt icke hann se till, huru det gått med åkdonet, enär vt måste hjälpa sdn att hålla hans häst, som blifvit mycket uppskrämd och höll på att råka i sken. Då sdn kommit hem till Massleberg, omtalade vt för honom, att de under vägen antagligen kört omkull målsegaren, men sdn sade sig icke hafva märkt eller känna till detta, hvilket vt fann besynnerligt. På fråga af målsegaren säger vt, att sdn under vägen icke yttrade till någon sin afsigt att köra på målsegaren, deremot vidgår vt, på åklagarens framställning, att sdn och vt redan före hemkomsten till Massleberg talade om, att sdn kört emot målsegaren, men att sdn äfven då sade sig icke hafva någon kännedom derom.

2. Johan Olausson: Då vt den 23 sistlidne Juli på em arbetade på åkern utmed allmänna landsvägen vid torpet Bäckén, varseblef vt, att enskilda parterne kommo åkande efter hvarandra i sakta traf, målsegaren före och sdn strax efter. Vt såg dem färdas sålunda ungefär femtio alnar, då de bortskymdes för vt af en mellanliggande husbyggnad. Vt hade knappt förlorat dem ur sin åsyn förrän han af en minderårig som tillropades, att de kört omkull på vägen, och i detsamma fick vt se sdn köra fram på den andra sidan huset i ohejdad fart. Vt hörde en af de åkande högljudt yttra "Bry dig inte om det, bara kör", hvilket sdn äfven gjorde. Då vt hann fram till olycksstället, befunnos målsegarens häst och åkdon kullslagna på vägen samt målsegaren så illa skadad, att han icke kunde resa sig från marken. Han klagade äfven öfver, att ena armen gått ur led, hvarjemte hans kläder voro mycket illa medfarna, enär de släpat i dammet. För att få upp hästen, måste vt skära sönder selen. Sedan hästen kommit upp, haltade han, och kärran var söndrig, så att målsegaren fick lega sig en annan skjuts för återfärden till Strömstad. Hjulspåren och skamfilningarna å kärran tycktes utvisa, att sedan båda åkdonen följt efter hvarandra på högra sidan af vägen, hade sdn hållit något till venster och kört emot målsegarens åkdon, som antagligen fått högra hjulet inom det vänstra på sdns kärra, hvarefter åkdonen släpat några steg vid sidan af hvarandra, till dess målsegarens åkdon och häst slagit omkull. Vt

iakttåg, att vägen vid den sidan, sdn skolat köra förbi, varit tillräckligt bred härför, och det hade kanske äfven gått för sig vid högra sidan om än kanske med svårighet.

3. Olena Jakobsdotter: På väg öfver åkern till sitt hem, såg vt vid ifrågavarande tillfälle målsegaren och sdn åka efter hvarandra i sakta lunk, hållande sig mest till den högra sidan af vägen. Sedan parterna försvunnit bakom torpets vid vägen liggande husbyggnad, förvånades vt öfver att sdn, som förut kört efter, kom åkande i starkaste fart framåt vägen utan att målsegaren syntes till. Åtminstone den ene af dem som åkte på sdn's åkdon såg sig tillbaka, huru det gått för målseganden, men syntes ej göra något försök att stanna. Då vt kom fram till vägen, låg målsegarens häst och kärra kullslagna och målsegaren var illa skadad, på sätt föregående vt berättat. Selen måste skäras sönder för att få hästen lösgjord och kärnan hade i fallet fått flera skador.

Berättelserna, ur protokollet uppredade, vidhållas af vtna, hvilka fordra ersättning för sin inställelse under uppgift att de äro boende Olaus Gustafsson 1 1/2 samt Johan Olausson och Olena Jakobsdotter 3/8 mil från tingsstället.

Åklagren anmärker, att vt Olaus Gustafsson bort kunna lemna noggrannare upplysningar om förloppet, då sdn körde omkull målsegaren, hvarjemte åklagaren anser sig hafva anledning misstänka att bemälda vt äfven i andra afseenden förtegat, hvad till upplysning i målet kunnat lända. Åkl yrkar fördenskull, att detta vtne måtte förvisas till själasörjaren för erhållande af undervisning om edens vigt samt derefter åläggas inställelse till nästa ting för att i målet ytterligare höras.

Målsegaren anhåller jemväl om uppskof för att närmare utreda och styrka sitt ersättningsanspråk.

Utslag

HdRn uppskjuter målet till tredje rättegångsdagen af nästa i häradet infallande lagtima Vinterting, då åkl och målsegaren, vid laga påföljd, samt sdn, vid tjugo kronor vite, skola åter iakttaga inställelse vid Rätten; Och som i målet hörda vt Olaus Gustafsson under Mandleberg vittnesmål icke till alla delar öfverensstämmer med de båda öfriga vittnens sammanstämmande lemnade uppgifter, finner, jemväl på de af åkl framställda skäl, HdRn skäligt hänvisa honom Olaus Gustafsson att hos sin själasörjare inhemta undervisning om edens vigt och vådan af mened, hvarefter han, försedd med bevis härom samt om sin frejd och kristendomskunskap, vid tio kronor vite, skall vid målets företagande nästa ting åter tillstädeskomma för att i målet vidare höras.

Sessionen afslutades klockan 8 em.

1881 den 4 Februari 1881

No 53

Vid upprop af det under No 61 i dboken vid sista ting omförmälda målet emellan Krlmn F N Lundgren, åkl, Sjökaptenen L O Åsberg i Strömstad, målsegande, samt Olaus Mattisson i Massleberg, sdn, om ansvar för öfverdådigt körande mm, tillstädeskomma parterna personligen och anhåller åkl om vittnesförhör med förut hörda vt Olaus Gustafsson under Massleberg samt Carl Magnus Johansson under Ånneröd, hvilka båda äro vid Rätten närvarande.

Olaus Gustafsson har på grund af HdRns beslut vid sista ting besökt sin själasörjare för erhållande af undervisning om edgångs vigt samt inlemnar till bestyrkande häraf detta bevis:

“Skomakaren Olaus

Litt A

v281426.b1030

No 53 Litt A

Inhys. Skomakaren Olaus Gustafsson under Kitteröd infann sig hos undertecknad den 5 Jan 1881 och begärde bevis öfver sin Christendomskunskap, enär han vore instämd såsom vittne i ett mål rörande Hem. eg. Olaus Mattisson i Massleberg. Vid efterfrågan af Härads Rättens utslag sade han sig icke hafva fått något sådant utan vore han endast hänvisad hit för att undfå undervisning om Edens vigt samt bevis om Christendomskunskapen. Med anledning meddelas att Olaus Gustafsson, som sedermera infunnit sig så ofta han påkallats, är född i Skee den 15 Juni 1823, eger försvarlig Christendomskunskap samt medborgerligt förtroende äfvensom att han om Eden och vådan af mened eger vederbörlig insigt.

Skee den 14 Jan 1881

P A Ekstedt

P.I.

Carl Magnus Johansson, som befinnes ojäfvig, får aflägga vt sed för hvars missbruk han varnas, hvarjemte Olaus Gustafsson erinras om vigten af hans vid sista ting aflagda ed. Härefter förekallas vt na en i sender och berätta:

1. Olaus Gustafsson: att vt, som får höra hans i prot för sista ting antecknade berättelse, deri vill göra följande rättelser, nemligen, att sdn vid ifrågavarande tillfälle icke var värre full än att han hade godt reda på sig, och att han, så snart målsegaren kört förbi sdn's åkdon, tillkännagaf för vt, att han skulle i sin ordning köra förbi målseganden. Vt varnade sdn härför, emedan vt tyckte vägen var smal men att sdn då yttrade: "om jag håller åt sidan, måtte jag väl kunna köra förbi", samt eggade i detsamma sin häst till stark fart, men om han använde piska eller ens hade piska med sig, säger vt sig icke kunna minnas. Sdn åkte efter ett sto, som är lifligt och går raskt undan äfven utan piska. Då sdn och vt hunnit till Hede sand, från hvilket ställe de hade utsigt öfve den plats, der målsegandens åkdon vält, frågade sdn vt, hvem det var, som de hade kört omkull, hvartill vt svarade, att han icke såg, hvem det var, men att sdn nog framdeles finge derom besked. Sdn höll stilla en stund vid Hede sand, och vt såg då, att flera tillstädekommande personer hjälpte målsegaren att få upp hans åkdon. I öfrigt vidhåller vt, hvad han sista ting berättat. Vidkändt.

2. Carl Magnus Johansson: Att vt d 23 Juli sistlidet år sysselsatt med att kupa potäter omkring 100 famnar från det ställe, der målsegarens åkdon vält. Vt såg huruledes enskilde

parterna en stund åkte efter hvarandra på allmänna vägen från Strömstad, målseganden något före sdn, men just som parternas åkdon bortskymdes af en byggnad, fick vt höra en hård skräll, som antydde, att parternas åkdon stötte samman, huru sdn ensam blef synlig framom berörde byggnad åkande i skarp traf. Oleana Jakobsdotter, på Blomsholm, som sista tinget vittnat i målet, ropade till vt, att målseganden kört omkull och att vt skyndsamt skulle komma till hjälp. I sådan afsigt begaf sig vt, så fort vt kunde hinna, till stället och fann då målsegandens häst och åkdon ligga på vägen samt honom sjelf sittande på en sten oförmögen att resa sig. För att få upp hästen, måste vt skära sönder selen. Då sdn kört omkring 100 famnar från stället, höll han stilla och såg sig tillbaka en stund eller ungefär så lång tid som vt behöfde för att tillryggalägga hälften af afståndet mellan potatislandet och stället, der olyckan skedde. Vägen der var så bred, att "de som vilja köra folkligt" mycket väl kunde köra tre i bredd. Vts fader har för vt berättat, att han hörde sdn och Olaus Gustafsson samtala med hvarandra, kort innan målsegandens åkdon körde omkull, men hvad som yttrades hade vts fader icke hört. Vidkändt.

På gifven anledning vitsordar Olaus Gustafsson Carl Magnus Johanssons uppgift om vägens bredd med tillägg att målseganden vid tillfället körde nästan midt i vägen. Carl Magnus Johansson fordrar ersättning för 1/2 mils resa till tinget och åter.

Med anmälan af målseganden, att han fortfarande lider svårt men af den åkomma, han vid olyckstillfället erhöll, inlemnar han skrift och läkareattest af följande lydelse:

"Räkning å ytterligare

Litt B

v281426.b1040

No 53 Litt B

Räkning

Å ytterligare kostnad och förlust i de af mig vid sistlidne Höstting gjorda påstående mot Olaus Mattisson i Massleberg för öfverkörning å allmänn lansväg.

Läkare Arfvode	Kr 35.
Medicin	7.50
4 månaders ytterligare hjälp vid af och påklädning, samt förlorad arbetstid	300
	Kr 342.50

Den af mig förlorade arbetstiden kunde skattas mycket högre som skeppsredare har jag nu 3ne fartyg under reparation och är genom armbrottet oförmögen att sjelf leda dessa arbeten utan måste lega andra.

Strömstad 4 Februari 1881

L O Åsberg

"Att Kapten L O Åsberg är

Litt C

v281426.b1050

No 53 Litt C

Att Kapten L O Åsberg fortfarande är ofärdig i venstra armen, en följd af en i sommar erhållen luxation af öfverarmen, och att ej kan med säkerhet bestämmas om och när armen kan blifva fullt återställd, varder härmed på aflagd embetsed intygadt

Strömstad d 2 febr 1881

Gustaf Runström

Och yrkar målseganden, att han, utom hvad han i sina ingifna skrifter fordrat, måtte tillerkännas 50 kr i månaden, så länge hans oförsel* varar samt ersättning för rättegångskostnader efter hvad Rätten kan finna skäligt.

Åkl öfverlemnar målet till pröfning och yrkar ansvar å sdn enligt 14 Kap 10 och 11§§ Strafflagen samt dessutom för fylleri å allmän väg.

Något vidare förekommer icke till antecknande än att sdn anhåller att emot lösen bekomma del af HdRns prot och utslag samt vtna, att Domhafvanden ville till dem låta utskrifva ett transumt af HdRns beslut angående deras ersättningsanspråk.

Utslag

afsagdt den 23 Mars 1881

Genom sdns eget erkännande och de i målet hörde vittnens berättelser är utredt, att sedan målseganden på eftermiddagen den 23 Juli sistlidet år åkande begifvit sig från Strömsstad på allmänna vägen till Blomsholm, han upphunnit sdn, som åkte före målseganden samma väg, men vid tillfället var af starka drycker öfverlastad och körde så ojemnt, att målseganden der af föranleddes köra förbi sdn; att denne, sedan han stund hållit sig efter målseganden i stark fart körde emot hans åkdon med den påföljd att detta stjelptes omkull, samt att målseganden med åkdonet föll emot vägen och dervid bröt eller vrickade sin venstra arm, som deraf blef och sedermera varit ofärdig; men som mot sdns nekande det icke är styrkt, att han åsyftade köra emot och stjelpa omkull målsegandens åkdon, ogillar HdRn åklagarens yrkande om ansvar å sdn för misshandel, hvaremot HdRn, i förmågo af 11 Kap 15§, 14 Kap 17§ 2 mom, 18 Kap 15§ samt 6 Kap 1 och 2§§ Strafflagen, pröfvar rättvist döma sdn att böta för öfverdådigt körande å allmän väg 100 kronor, för vållande till kroppsfel och sjukdom af lindrigare beskaffenhet än i 14 Kap 10§ sagde lag omförmäles, 50 kr och för fylleri å allmän väg 10 kr eller sammantagedt 160 kronor, hvarjemte sdn förpligtas att i skadestånd till målseganden utgifva 800 kronor samt att godtgöra honom för rättegångskostnaden med 20 kr, men målsegandens yrkande om ersättning för framtida minskning i arbetsförmåga kan i detta mål icke komma under pröfning. Till de i målet hörde vittnena åligger sdn utgifva ersättning med 5 kr till Olaus Gustafsson under Massleberg, med 2 kr 50 öre till hvardera af Johan Olausson i Bäckén under Blomsholm och Pigan Olena Jakobsdotter derstädes samt med 2 kr till Carl Magnus Johansson under Ånneröd.

* arbetsför (om lyte o. d)